

آینده‌اندیشی بیمه‌های اجتماعی ایران^۱

بحران بیمه‌های بازنشستگی و ناپایداری مالی سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی یکی از معضلات نظام رفاه و تأمین اجتماعی کشور طی سال‌های اخیر است و بحران و چالشی که وقوع آن و روند نامساعد تعمیق و تشدید آن مورد اجماع رأی و اتفاق نظر کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه است و احکام قانونی مرتبط با آن در قانون ساختار نظام جامع رفاه تأمین اجتماعی و قوانین برنامه‌های توسعه چهارم تا ششم بسامد و تواتر زیادی داشته است و به‌رغم اینکه طرح‌ها، لوایح و پیش‌نویس تصویب‌نامه‌های لازم برای اعمال اصلاحات بیمه‌ای طی یک دهه اخیر در سطح کارشناسی تهیه و

مطرح شده است، ولیکن به هر تقدیر این اصلاحات مصوب و اجرایی نشده است.

به‌رغم اینکه چالش و بحران صندوق‌های بازنشستگی و روند نامساعد پیش روی آن‌ها بر همگان واضح و مبرهن است و با اینکه راه‌های حل مسئله و راهکارهای برون‌رفت از این چالش‌ها نیز احصا گردیده است و مطالعات و بررسی‌های زیادی از سوی گروه‌های پژوهشی خارجی و داخلی در این زمینه انجام شده است، مشخص نیست چرا یک عزم و اراده ملی در زمینه تصویب و اجرای اصلاحات بیمه‌ای فراهم نمی‌شود و یک اجماع ملی و تصمیم جمعی در ارکان عالی نظام و قوای سه‌گانه برای انجام مداخلات اصلاحی در این زمینه ایجاد نمی‌شود.

نتیجه آنکه در زمینه شناخت و تبیین چالش صندوق‌های بازنشستگی، کالبدشکافی و سبب‌یابی آن‌ها و نیز انجام مطالعات و بررسی‌های تطبیقی و مقایسه‌ای بین‌المللی و تولید و نشر محتوا در این زمینه تلاش‌ها و مساعی فراوانی صورت گرفته است و به نظر می‌رسد وقت آن رسیده که گزینه‌ها و سناریوهای قابل طرح و امکان‌سنجی برای اعمال اصلاحات بیمه‌ای ارائه و با رویکرد «اقتصاد سیاسی» مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته و با ترسیم یک الگوی مطلوب پیشنهادی و طراحی یک دوره گذار تدریجی، وارد فاز عملیاتی برای اصلاح نظام بیمه‌های بازنشستگی شد.

در این کتاب ابتدا به تحلیل وضعیت موجود بازنشستگی در ایران از منظر شاخص‌ها و اصول فراگیری،

۱- مشخصات کتاب: حیدری، علی، اسماعیل گرجی‌پور، نگار اکبری. (۱۴۰۰) آینده‌اندیشی بیمه‌های اجتماعی ایران. - تهران: موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

کفایت، جامعیت، کارآمدی و پایداری مالی پرداخته شده و سپس گونه‌شناسی نهادهای بیمه‌گر اجتماعی و طبقه‌بندی سیستم‌های تأمین اجتماعی از منظر نحوه تأمین مالی و تعیین حق بیمه و مزایای بیمه‌ای بررسی و سپس شاخص‌های اقتصادی، سیاسی، جمعیتی و بیمه‌ای مرتبط با آن‌ها تبیین شده است. در ادامه انواع اصلاحات بیمه‌ای از منظر رویکردهای مختلف و نهادهای مرتبط تشریح و موانع و چالش‌های پیش روی تحقق اصلاحات بیمه‌ای توضیح داده و پیشنهاد شده است که مراتب در طی یک دوره گذار تدریجی مد نظر قرار گیرد و برای این منظور سناریوها و گزینه‌های مختلف برای اعمال اصلاحات در ابعاد ساختاری، سازوکاری و... که قابل طرح و امکان‌سنجی هستند ارائه و تجزیه و تحلیل شده است و در هر حال نظام چندلایه تأمین اجتماعی که در جوف خود نظام چندلایه سطحی بیمه‌های اجتماعی را جای داده است، به‌عنوان راه‌حل مشترک تمامی سناریوهای مطرح شده است.